

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Ju-
goslaviji 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 st. 10 p. peti vrsta
malih oglasov po 150
in 2 D. večji oglas
nad 45 mm v širino
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
p. Pri večjem g.
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništva
telefon št. 2050, upravnništva št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Čekovni
račun: Ljubljana stv. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevski št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Zadosti!

Nobene stvari ni človeka tako sram, kakor če mu italijanski politik ali javni funkcionar, kateremu se pred očmi krivice, ki jih prenašajo od fašistovskega režima Jugoslovani v Italiji, pomoli pod nos zagrebške liste, polne divjih napadov na lastno državo. Napram krivicam, nasiljem in brezpravnostim, ki se glasom tega tiska godijo Hrvatim od Srbov, se zdi položaj Hrvatov in Slovencev v Italiji naravnost rajski. Se bolj sram pa je človeka, če sliši ves kor fašistovskega časopisja hvaliti hrvatski narod in ga bodriti v »boju za svobodo«, češ, mi Italijani sočustvujemo ne iz preračunosti ampak iz čiste ljubezni z vsakim narodom, ki trpi pod robskim jarmom, tako zdaj tudi s Hrvatit! Ampak naravnost v zemljo bi se pogreznili, če čitaš izjave vodivnih politikov kmetско-demokratske koalicije, ki te izjave italijanskih fašistovskih simpatij sprejemajo kot resne in odkrite, najsi bi iz gluposti ali iz preračunosti, in nanje navežejo svoje pritožbe ter zahteve, apelirajoč na italijansko javno mnenje, naj jih podpira!

Naravno je in dovoljeno, če pol. opozicija katerekoli zemlje išče opore v moralni skupnosti, ki veže vse države in narode na svetu, ako se ji zdi, da se narodu godi krivica, ki je vladajoči nočejo na noben način popraviti. Res je, da naj bi se domače zadeve reševale v družini sami, toda v pogledu na velike dobrine svobode, enakopravnosti in samoodločevanja za vsakega človeka in za človeštvo sploh, tvorijo končno vsi narodi eno samo družino in je prav, če drug drugemu v uresničenju in varstvu teh dobrin pomagajo. Samo da obstoja tu absolutno neprekoračljiva meja v onem državljanskem in domovinskem čutu, ki je najbolje izražen v znani rečenici: Prav ali ne, dobro ali slabo, vendar je Anglija moja domovina. Pri vsem prizadevanju za pravico se državna skupnost naroda ali bratskih narodov, kakor je pri nas, ne sme oškodovati na korist tujci ne na ugledu ne na moči in integriteti. To so sicer samo po sebi umevni aksiomi, ki se jih drži danes povsod na svetu tudi najhujša opozicija, izvzemši Jugoslavijo. Tukaj sebična strankarska strast, trma in samovolja ne pozna prav nobenega ozira do vrhovnih interesov skupnosti, le tu daje opozicija orožje v roke tudi najhujšemu sovražniku.

Ni mogoče verjeti, da gg. Mačku, Krnjeviču, Pribičeviču ni že zadosti, da fašistični tisk, ki dela vse točno na komando, že pol leta izrablja naš notranji spor v hujskanje zoper našo državo, v oslabitev naše pozicije v svetu in v pospešitev našega zaželenega razpadanja, poslužujoč se govorov in izjav zagrebških gromovnikov. Mar ne vidijo za hribovsko laskavim dobrikanjem slabo prikritih namenov fašistovske vlade, ki, pozdravljajoč hrvatske »borce za svobodo«, obenem upriparja široko akcijo za osvojitve Dalmacije? Ali ni očitno, da gre pri tej tako spretno in obenem perfidno organizirani kampanji »v prid hrabrih Hrvatov« za zelo dobro premišljen načrt, kako za slučaj najslabšega momenta v naši notranji borbi izvesti udar, za katerega se fašizem že pet let mrzlično pripravlja? Ali je res tako težko spoznati v pisanju italijanskih časopisov isto politično metodo, ki so jo rabile znane velesile, ko so mislile, da se bliža finis Polonije? In izjave nekaterih politikov naše opozicije so res v svoji pretiranosti, divji nebrzdanosti in zlobni nepremišljenosti take, kakor da se bliža konec skupni državi.

Višek pa je brezdvoma dosegel g. Maček v izjavi, ki jo je podal dopisniku »Corriera della Sera«, Luigi Morandiu, katere se seveda tiska zdaj po vseh italijanskih listih z najdebelejšimi črkami. Žalostno je čitati, kako se gospod Maček pritožuje nad velikimi nezakonitostmi, ki se baje gode v Jugoslaviji, nasproti zastopniku one Italije, kjer vlada že pet let diktatura, ki je pogazila vse zakone in jih gazi dalje ter je državljanom vzela vse njihove svobodščine od prve do zadnje. Na tako državo apelira gospod Maček, naj pomaga s svojim ugledom in veljavo vzpostaviti normalne razmere v Jugoslaviji, kjer je toliko svobode, da sme g. Maček dati izjave, zaradi katerih bi v Italiji bil obsojen najmenj na dosmrtno ječo. Če ne za drugo, pa čisto gotovo za pogum, ki ga morajo njegove besede nujno dati tujci državi, češ, da postaja narod pri nas vsak dan bolj intrinsingenten, da bi

Sestanek Davidoviča s Spahom

Komentariji radikalov in demokratov

Belgrad, 12. dec. (Tel. »Slov.«) Danes dopoldne je predsednik demokratske stranke Ljuba Davidovič posetil ministra trgovine in voditelja muslimanov dr. Spaha. Na sestanku sta se razgovarjala o sedanjem političnem položaju. Demokrati trde o tem sestanku, da sta oba šefa ugotovila, da obstajajo velike težkoče in da je težko vzdržati sedanje vladno koalicijo, ako se te težkoče ne odstranijo. Dalje trdijo demokrate, da se je Davidovič razgovarjal z dr. Spahom o tem, kako bi obe stranki skupaj nastopili v vprašanju revizije odnosa v vladi in da bi skupaj postavili svoje pogoje. Iz krogov demokratov so se širila o tem sestanku različna mnenja. Nekateri so trdili, da je Davidovič res hotel pridobiti Spaha nazaj za bivšo demokratsko-muslimansko zajednico, da pa je malo verjetno, da bi se Spaho odločil za demokrate, ker bi s tem avtomatično prišel v nasprotje z radikali in bi moral ev. stopiti v opozicijo. To pa ne more biti v interesu dr. Spaha, ki ima svoje glavne volivce v Bosni in Hercegovini, kjer so Srbi v pretežni večini organizirani v radikalni stranki. Če bi namreč prišlo do zveze med demokrati in muslimani, bi to pomenilo afront proti radikalom.

Od strani radikalov pa se nam je sporočilo naslednje: Ljuba Davidovič je danes isti, kakor je bil pred leti. Ljuba Davidovič ni politik, ampak pesnik v politiki. To se je opazilo tudi pri njegovem presojanju sedanjega političnega položaja. Njemu namreč nikakor ne gre v prvi

vrsti za osebnost vršilca dolžnosti zagrebškega velikega župana, ki je polkovnik, ampak on bi rad le svoj položaj v vladi spremenil in utrdil, oziroma zamenjal nekaj svojih zastopnikov v ministrstvih. Če pa računa Ljuba Davidovič na to, da mu bomo radikali kaj odstopili, potem mu lahko zatrdimo, da Velja Vukičević ne more niti korak nazaj. Ne samo radi tega, ker to odgovarja koristim stranke, ampak tudi radi tega, ker samo tako parira akcijo glavnega odbora, ki širi med radikalnimi volivci misel, češ, da so se radikali prodali demokratom in da hočejo demokratje radikalom čim največ škodovati.

Iz krogov demokratov smo čuli tudi to-le mnenje: Če bi Ljuba Davidovič le vztrajal na svojem stališču, potem bi prišel za radikale idealni čas, da bi se lahko združili v trozvezo s Slovensko ljudsko stranko in z muslimani. Kajti da imajo radikali dr. Spaha popolnoma za seboj, je povedal dr. Spaho sam s tem, da je zelo obžaloval, da so muslimani in radikali v sarajevski oblastni skupščini razprti, ko vendar delajo v Belgradu skupaj. Tudi je dr. Spaho odločno demantiral vsak afront muslimanov proti radikalom in odklanja vsako zvezo z opozicijo.

Radikali so mnenja, da bi v slučaju, če bi Davidovič vztrajal na svojem stališču, prišlo tudi v demokratski stranki do istega, kar je bilo pred nedavnim časom v radikalni stranki, da so se namreč morale razmere brezpogojno razčistiti. Ni izključeno, da bi se pri tem razčiščenju demokratska stranka razdvojila.

Splošna debata o proračunu

Slavenska banka pred finančnim odborom

Belgrad, 12. decembra. (Tel. »Slov.«) Predsednik finančnega odbora dr. Milan Stojadinović je obiskal danes predsednika vlade g. dr. Korošca in se je z njim razgovarjal o delu finančnega odbora, zlasti pa o proračunu. Predsednik vlade je zastopal mnenje, naj se čim intenzivneje dela na proračunu in naj se v posebnih sejah članov vladne večine izgladi morebitna nesoglasja. Danes dopoldne so se sestali zastopniki vladne večine v finančnem odboru k posvetovanju. Utrdila se je tehnika proračunske razprave, da se bo razpravljalo redno intenzivno, obenem so pa dala tudi opoziciji možnost, da bo lahko obširno posegala v debato. Razprava o proračunu se ne bo preveč forsirala, ampak delo bo redno in resno. Seje se bodo vršile vsak dan. Pred sejami se bodo pa redno vršila posvetovanja članov vladne večine.

Vladna večina se je tudi sporazumela glede zahteve ministra za šume in rudnike Pere Markoviča, da se mu dovolijo naknadni krediti za pogozdovanje in za gozdne čuvaje.

Nato je finančni odbor danes popoldne pričel z razpravo o proračunu. Prva seja o proračunu se je vršila pod predsedstvom dr. Stojadinovića. Prvi je dobil besedo finančni minister dr. Subotić, ki je prečital svoj ekspeze.

Nato je dobil besedo zemljoradnik dr. Tupanjanin, ki je proračun kritiziral vsevprek. Najprej je grajal govor finančnega ministra, češ da je govoril preveč v številkah. Dalje časa je govoril o proračunu za pokojnine. Zahteval je, da se tozadevne številke ne smejo prekoračiti, češ da itak izdajemo mnogo preveč za pokojnine. Zahteval je podrobno bilanco o državni tovarni za sladkor na Čukarici, kar mi je finančni minister dragovolje obljubil. Veliko smeha je pa vzbudila

zahteva dr. Tupanjanina, naj demokrati glasujejo proti proračunu, češ da se bo itak kmalu znašli z zemljoradniki skupaj v opoziciji. Iz govora dr. Tupanjanina naj omenimo še to-le: Naglašal je, da je nekaterim bankam dobro gledati na prste. Tako je Slavenska banka dajala denar posameznikom in političnim strankam v čisto strankarske politične namene. (Medklic: »SDS!«) On ima potrdila za dve vsoti, ki se glasita vsaka na pol milijona dinarjev. Treba bo poskrbeti za to, da se kaj takega z ljudskim denarjem ne bo več moglo delati. Ne razume, zakaj se Uduženje banaka v Zagrebu ne bavi s takimi slučajji.

S tem je bila zaključena prva točka dnevnega reda. Finančni odbor je nato prešel na drugo točko, namreč na glasovanje o 12 milijonskem kreditu za pogozdovanje. Ker se k tej točki ni oglasil nikdo k besedi, je odbor s 24 proti 2 glasovoma sprejel tozadevni predlog min. za šume in rude Pere Markoviča.

S tem je bila seja zaključena. Naslednja seja se bo vršila jutri popoldne.

Pričakuje se, da bo finančni odbor končal v treh dneh splošno debato o proračunu, in prešel na razpravo v podrobnostih.

Pred likvidacijo agr. reforme

Belgrad, 12. dec. (Tel. »Slov.«) Vladna večina se je danes tudi posvetovala o podrobnostih glede agrarnega zakona. Sporazumela se je, da se zakon prestilizira tako, da bo agrar končno likvidiran. Nejasno je še, kako se bo izvršilo izplačilo in prenos odvzete zemlje. Višina odškodnine za odvzeto zemljo se bo določila v naslednjih dveh dneh, če bo le mogoče.

Na podlagi dogovorov se je predlog končno prestiliziral. Vladna večina je zvečer od 8. do 11. imela še svojo sejo, kjer so se dogovarjali o točkah, ki so med vladnimi strankami še sporne.

ključkom seveda, da »enostavne politične presije zunanjih vlad ne bodo mogle spametovati političnih faktorjev v Belgradu, ampak samo ekonomske in finančne težave! Torej enostavno gospodarski bojkot cele Evrope proti lastni državi, to je vrhunec politične taktike g. Mačka v borbi zoper njemu nepogoden režim.

S strankarskopoličnega stališča dela g. Maček svojim političnim nasprotnikom s takimi izjavami samo največje usluge, z narodnega in državnega pa jih noben zdrav državni organizem ne more brez največje škode delj prenašati. Skrajni čas je, da tisti voditelji opozicije, ki s tako taktiko ne morejo biti zadovoljni, naredo temu brezglavemu počenjanju konec.

SDS na umiku

Stališče kluba obč. svetnikov SLS v Ljubljani edino pravilno.

Po prvem huronskem napadu v »Slov. Narodu« na SLS, so se gospodje demokrati zavdali, kako neprimerno so se raketeli. In večraj je sledil umik na celi črti.

»Jutro« je že dokaj ponižneje kot »Narod« prejšnjega dne. Pravi, »da se je čulo«, da misli SLS razbiti koalicijo. »Jutro« bi rado vpletlo dejanja g. Mencingerja v sedaj aktualno zadevo, čeprav danes ljubljanske javnosti prav nič ne zanima, kaj je delal g. Mencinger, pač pa je radovedna, kaj počne sedanje mestna uprava.

»Jutro« tudi priznava, da je zahteva SLS po razčiščenju čisto v redu, le da bi mogla SLS to razčiščenje doseči tudi brez nastopa v javnosti. Proti tej trditvi pa govori vsa Ljubljana, ki ve, da so tudi nekateri občinski svetovanci SDS v svojem klubu zahtevali pojasnila, pa jih niso dobili. Zastopniki SLS so iskali pojasnila pri najrazličnejših gospodih, ki so imeli z zadevo opraviti, pa celotnega pojasnila nikjer niso dobili. Kaj je potem še preostalo drugega, kot izrabiti najmočnejše sredstvo.

O lojalnosti se ne bomo prepirali. Samo zadnji slučaj navedemo, o katerem se govori na ljubljanskem trgu: Izvolil se je tržni odsek. Predsedstvo tega odseka po vrstnem redu in pogodbu pride na klub SLS. Demokrati vodijo zadevo enostavno tako, da do konstituiranja odseka ne pride in njihovi ljudje po trgu govore na ves glas, da demokrati nikdar ne prepuste tega odseka SLS. Tako ponašanje pove neprimerno več kot pa n. pr. izprememba v načelstvu kluba SLS.

Ali naj bo lojalnost v tem, da je župan ogodil sejo, če pa po odgoditvi isti dan popoldne glasilo županove stranke napade SLS. Tu ni mogoče govoriti o lojalnosti, ampak o deljenih vlogah.

Toliko odgovora »Jutru«, ki je pa — to moramo pritrditi — zelo ponižno.

»Narod« včeraj popoldne je sploh naredil popoln obrat in pokazal pete. On jemlje vse lepo na znanje in slovesno izjavlja, da ni ne glasilo župana in ne kluba SDS v občinskem svetu ljubljanskem, da se torej na njegove napade nikomur ni treba ozirati. Ta je dobra. Odstej bomo torej koalicijo vodili tako, da bo »Slovenec« udrihal po občinskih svetnikih SDS, »Narod« in »Jutro« po SLS, gospodje občinski svetniki bodo pa »koalicijo peljali«. Za vso zmedo, ki je na magistratu, bi bil to primeren zaključek in vrhunec.

Značilno in velezanimivo je tudi to, da »Narod«, »ki ni glasilo kluba SDS« izjavlja, da SDS kot stranka o celi transakciji glede električne železnice ni bila vprašana ne prej ne sedaj. SDS se torej hoče izmotati. SDS se zavaruje, da bi »kot stranka« nosila kako odgovornost, kajti ona pravi, da »kot stranka« nikdar ni bila vprašana.

S tem stavkom je »Narod« potrdil, da je važno, kdo za transakcijo odgovarja in nehoti opravičuje odločen nastop kluba SLS. Kako je z odgovornostjo SDS, ki ima župana, predsednika cestne železnice in predsednika finančnega odbora, je seveda vprašanje zase. Prav gotovo en stavek v »Narodu« te odgovornosti ne bo izbrisal.

Čisto drugače ravna v vprašanju odgovornosti klub SLS. On ve, da so v odborih, ki bi o transakciji morali sklepati, tudi zastopniki SLS. Kljub temu zahteva razčiščenje, kljub temu se preiskave ne boji. To ravnanje je edino pošteno in moško. Sedaj preostaja le še, da počakamo na dejanja.

Pribičevičev finančnik v Belgradu

Belgrad, 12. dec. (Tel. »Slov.«) O Tesličevem prihodu v Belgrad so se širile različne verzije. On sam je dejal, da je prišel popolnoma po zasebnih potih, da se je hotel pokloniti kralju in se razgovarjati z njim o nekih industrijskih podjetjih, ki bi jih rad začel v svojem okraju. Vendar se je kmalu zvedelo, da je bil to samo izgovor. Ze avdiencia sama na sebi vzbuja verjetnost, da ni šlo za kake zasebne stvari, ampak da je bil to političen korak g. Tesliča. Radičevcem in Pribičeviču gre namreč bržkone za to, kako bi se rešili iz težkega gospodarskega položaja, v katerem se nahaja njihovo gibanje in njihovi volivci. Dalje smo zvedeli iz tukajšnjih vojaških krogov, da se je hotel Teslić s svojo avdienco oprati, ker se ne strinja z napadom Zagreba na našo zaslužno armado. G. Teslić je bil namreč svojčas aktivni častnik in je tudi sedaj še rezervni častnik.

Naravno je, da je njegov prihod vzbudil mnogo zanimanja, zlasti v krogih demokratov.

¹ Izjavo posnemamo po »Narodnem valu« 12. decembra 1928.

Srednja šola in prejemki profesorjev

II.

Ko smo povdarili, katere obveznosti ima država do srednje šole, oziroma do profesorjev, pogledimo tudi, kako je to dolžnost izvrševala. Tu lahko rečem, da je zanemarjala profesorje kot osebnosti in kot učitelje. Kot osebnosti s tem, da jim je odredila tako slabo plačo, da jim je odvzela vsa možnost, da bi se kretali v skladu z okolico, v kateri živijo. Ako pa profesor ni v položaju, če že ne more biti na prvem mestu v družbi, kateri pripada, da vsaj ne izostaja iz življenja te družbe, tedaj je že ob svoj ugled kot človek, izgubil je tudi prestiž kot socialni delavec in javni funkcionar, ker gledajo ljudje nanj kot na povsem brezpomembno in gospodarsko odvisno osebnost. — Pri tem moramo imeti pred očmi, do 90 odstotkov nastavnikov srednje šole desetelega v mesecu nima v žepu niti groša, ampak mora ponižati svoje dostojanstvo in moledovati kogarkoli za posojilo dveh ali treh bankovcev, da more vsaj v glavnem zadostiti svojim obveznostim do družbe, v kateri se giblje. Ker so ti posojevalci predstavniki vseh družabnih razredov, trgovci, knjigarji itd., tedaj je jasno, da tak profesor ne more imeti ugleda v družbi, v kateri vsakemu drugemu človeku dolguje nekaj denarja.

Da je povdaril g. dr. Jelič te dve misli o javnosti, je zlata vredno. Tako je pri profesorjih v srbskem delu naše države, a tudi pri nas bo komaj malo boljše, kdor opazuje danes naše družabno življenje, je lahko opazil, kako malo se ga udeležuje slovenski profesor. To iz enostavnega vzroka, ker nima zato sredstev. To je pri nas vsakdanji pojav: Slovensko družabno življenje se danes razvija v sredini vseh poklicev in večinoma brez profesorjev. Edino en tip srednješolskega profesorja vidiš še v družbi ali društvu, in sicer je to tip onega idealnega in poštenega družbenega odbornika, ki iz nesebičnosti dela in gara v društvu in enako dela in skrbi pri društvenih prireditvah, da imajo drugi veselje in veljavo v tej družbi. Velja pa to za pripadnike vseh kulturnih smeri, torej vseh strank.

Kar se pa tiče druge stvari, namreč dneva, kdaj mu je žep prazen, se pa ujemajo Jeličeve misli z resnico tudi pri nas. Na žalost je tako. Desetelega, petnajstelega v mesecu je konec prejemkov, nato pa prične v žepu tema in praznoba, če nima profesor slučajno kakega privatnega premoženja, ali še bolj slučajno, če nima kakega postranskega zaslužka. Tedaj je srednješolski profesor tudi pri nas navezan na dobrotinika, ki mu posodi nekaj bankovcev, ki jih porabi za kako silo. Rekel sem, da velja, kar smo prej povedali, za večino profesorjev na Slovenskem. Le redek je primer, da se profesor nekoliko lažje preživlja, ker mu — čujite in strmite — žena s kako trgovino, pletenjem in sličnim zasluži toliko, da nadomesti pomanjkljiv v prejemkih, katerega bi ob primerni plači ne mogel imeti. Še bolj redek pa je primer, da se tak profesor ubija v kakem uredništvu ali pa, če ima dovolj računarske in knjigovodske spretnosti, pri kakem podjetju, ki mu s skromnimi nagradami maši vrzeli, da more svoje gospodinjstvo sploh vzdržati v skladu s potrebami, ki jih ima z družino vred. To garanje in olepialno delo nikakor ni skladno s tem težkim poklicem, ki človeka popolnoma absorbira, če je vester pri šolskem delu. Če tak srednješolski učitelj čuti v sebi dovolj spretnosti in pridnosti ter veselja za kako izvenšolsko delo, naj se le trudi, da kaj pridobi za družino. Veliko zlo je pa to tedaj, ako se peha in ubija mož s takim delom samo radi tega, da krije tekoče stroške zase in družino, ker ne dobi za svoje šolsko delo dovolj plače. In baš iz tega vzroka se muči eden ali drugi slovenskih profesorjev s takim delom.

Pojdimo sedaj zopet k mislim g. dr. Jeliča! — Tudi kot profesorje je država zanemarila nastavnike srednje šole. Ne nudi jim skoro nikake možnosti, da bi razširili in poglobili svoje znanje, pridobljeno na univerzi, a tudi ne, da se v njih razvije ponos, t. j. zavest lastnega dostojanstva in vera v svetost poverjene jim učiteljske službe in dolžnosti, ampak jih je dotirala z materialno revščino, da se je v njih izgubil z malo izjemami duh učiteljske korporacije in udanosti poklicu. Svoje službe ne smatra več za važno javno funkcijo, nego samo za zbiranje sredstev za golo preživljanje. To so stvari, ki veljajo v veliki meri tudi za naše razmere. Pri teh prejemkih je absolutno nemogoče, da bi profesor skrbel toliko, kolikor bi moral, za svojo nadaljnjo izobrazbo in spopolnjevanje, ker mu manjka denarja za kako potovanje in — to je glavno — ker mu manjka denarja, da bi mogel nabaviti kako knjigo iz svoje stroke. Na drugi strani pa tudi šolska učiteljska knjižnica ne nudi potrebnih knjig v ta namen, in sicer zato ne, ker se radi pomanjkanja dotacij te knjižnice ne spopolnjujejo.

Končana stavka

Zagreb, 12. dec. (Tel. »Slov.«) Danes so se zopet pričela redna predavanja na zagrebski univerzi brez najmanjšega incidenta. Pač pa se je širil med dijake glas, da bodo zopet pričeli štrajkati, ako bo policija zaprla še kaj dijakov. Jutri bo poslal rektorat prosvetnemu ministru obširno poročilo o zadnjih dogodkih na univerzi.

Maniu zmagal

Bukarešt, 12. decembra. (Tel. »Slov.«) V ministrskem predsedništvu vlada živahno delovanje, ker od 8. ure zvečer neprestano prihajajo z dežele poročila o izidu volitev. Zaenkrat prihajajo samo fragmentarična poročila, ker še iz nobenega okrožja ni znan popolni volilni izid. Pa že iz teh posameznih poročil se lahko dobi zadosten vtis o končnih rezultatih. Po tem je izid volitev katastrofalen za stranke opozicije, ker je razlika med številom glasov, ki jih je dobila vlada in med številom glasov, ki so jih dobile opozicijske stranke, ogromna. Podčrtava se, da so se volitve vršile v najzgornejši svobodi brez najmanjšega vplivanja s strani oblasti. Nikjer ni prišlo do nemirov ali posebnih dogodkov. Samo poroča se z dežele, da vlada med prebivalstvom nepopisno navdušenje radi volivne zmage Mania.

Po dosedaj znanih poročilih je dobila vlada v Bukarešti 60—65% glasov, liberalci 15—20%, dočim odpade ostanek na komuniste, na protižidovsko ligo Cuza in na skupno listo Avarescu-Jorga.

Bukarešt, 12. decembra. (Tel. »Slov.«) Po dosedaj došlih poročilih je vlada dobila 90% vseh oddanih glasov, liberalci 6%, dočim se ostanek 4% deli na stranke Avarescu-Jorga, na madjarsko stranko v Erdelju, stranko Cuza in na komuniste. Nadaljnji rezultati, ki bodo še prispeli, bi utegnili ta rezultat v škodo vlade zmanjšati kvečjemu na 85%. Dosedaj je znan končni izid samo iz okrožja Fogaraš. Vlada je dobila 15.885 glasov, Avarescu in Jorga 383, liberalci 348. Gotovo je, da stranka dr. Lupu, Cuza in komunisti ne bodo dosegli niti 2% in da torej sploh ne bodo zastopane v parlamentu.

Due veliki francoski aferi

Pariz, 12. decembra. (Tel. »Slov.«) Na današnji seji senata je javil predsednik senata Doumer, da je državno pravdnštvo zahtevalo izročitev senatorja Klotza. Senator Klotz je izročil veliki avtomobilni tvrdki Kellner za tam kupljeni avtomobil dva čeka za 60.000 in za 125.000 frankov. Ko je tvrdka hotela ta dva čeka vnovčiti, se je izkazalo, da ni kritja. Tudi narodna banka je vložila proti Klotzu kazensko ovadbo, ker je predložil pri narodni banki kreditno pismo s podpisom nekega velikega pariškega industrijalca in se je potem izkazalo, da je podpis ponarejen. Klotzov odvetnik dr. Torres je sporočil v pismu predsedniku senata, da se njegov klient nahaja v umobolnici Malmaison in da ga ni mogoče zaslislali.

Pariz, 12. decembra. (Tel. »Slov.«) Senator Klotz, ki se nahaja v umobolnici, je poslal senatnemu predsedniku pismo, v katerem pravi, da odstopa kot senator. Dosedaj je bilo pri sodišču vložnih 17 ovadb proti

Klotzu in znašajo dolgovi, ki se mu pripisujejo 8—12.000.000 frankov. Klotzovi prijatelji so ga v zadnji minuti skušali rešiti. Med njimi je neki znani sportnik hotel ustanoviti sindikat za ureditev Klotzovih dolgov. On sam je dal v to svrhu 2.000.000 frankov, neki drugi član dotičnega sportnega društva pa 800.000 frankov. Zbralo se je tudi več drugih manjših vsot, vendar vse skupaj Klotza ni moglo rešiti.

Pariz, 12. decembra. (Tel. »Slov.«) Poincare je imel danes v juridičnem odboru poslanske zbornice govor, v katerem je napovedoval, da namerava vlada uvesti stroge korake proti vsem separatističnim revolucionarnim in protivojaškim elementom. Škoda, ki je nastala radi afere »Gazette du France«, znaša okoli 600.000.000 frankov. Za to vsoto so bili ogoljufani razni manjši delničarji in vlagatelji. Pavel Boncour odločno demantira vest, da bi bilo Društvo narodov dalo »Gazette« podpora 3 milijone frankov.

Za naše delavce v Nemčiji

Velik uspeh naše delegacije

Belgrad, 12. dec. (Tel. »Slov.«) Iz Berlina je došlo sedaj natančno poročilo o pogodbah, ki jih je sklenila naša delegacija z Nemčijo. Naša delegacija je sklenila v Berlinu dve konvenciji.

Prva konvencija se nanaša na zavarovanje delavcev, druga pa na poljedelske delavce. V prvi konvenciji se priznavajo našim rudarjem, delavcem ter zasebnim nameščencem vse pravice, kakor jih uživajo delavci doma. Poudarjamo, da je to silno velik uspeh naše delegacije, ker se mednarodne pogodbe drže načela: dam, ako daš, in ker mi nimamo proti Nemčiji možnosti enake protidajatve. Nemčija je s svojo socialnopolitično zakonodajo na čelu sveta in so bili torej izgledi za pogajanja zelo mračni.

Poudariti je treba, da je Nemčija sklenila prvo tozadevno pogodbo, in sicer baš z našo

državo. Ta korak Nemčije se presoja tako, da je hotela nemška vlada dokazati voljo, da živi z našo državo v najožjem prijateljstvu. Prva pogodba določa v glavnem to, da rente ne bodo dobili tisti rudarji, ki se preselijo iz Nemčije k nam. Zasebni uradniki uživajo rento le, če bivajo v Nemčiji, poljedelski delavci pa tudi, ako se preselijo k nam, če so bili poškodovani pri poslu v Nemčiji. Naši državci je itak šlo glavno za prvo konvencijo, ker imamo največ rudarjev na Vestfalskem.

Posebne določbe bo obsegal še dodatek, kateri bo tudi kmalu sklenjen. Tu se bo uredilo vprašanje vojne odškodnine in penzij.

Oba naša glavna delegata, poslanec dr. Andrej Gosar in načelnik v ministrstvu za socialno politiko Jeremič sta po sklenjeni pogodbi odšla na Vestfalsko, kjer sta dalje časa preživela med našimi delavci.

Novi uspehi posl. Kremžarja za ljudskošolski zakon

Belgrad, 12. dec. (Tel. »Slov.«) Odsek za ljudskošolski zakon je prejel več spomenic od raznih strani z željami k novemu zakonskemu načrtu. Učitelstvo iz Bosne je poslalo dolgo spomenico, kjer lepo in stvarno predlaga k posameznim členom svoje spremembe. Predsednik g. Kostić, ki je prevzel to spomenico, kakor tudi spomenico pravoslavne cerkve, je v odseku tolažil te želje članom odseka. Tudi ljubljanski oblastni odbor je poslal svojo spomenico, v kateri zahteva, da se neki členi spremene v smislu verskega pouka in ljudskih interesov. Učitelstvo gluhozemnice v Ljubljani je poslalo svojo dobro podprto spomenico radi svojih materialnih potreb z ozirom na naporno službo. Zadnji dve spomenici ima poslanec Kremžar, da bo pri tistih členih predlagal spremembe v smislu omenjenih spomenic.

Danes sta bila brez bistvenih sprememb sprejeta čl. 46 in 47, ki govorita o deljenih in nedeljenih šolah. Pri čl. 48, ki govori o tem, koliko učencev sme imeti kak oddelk, je bil sprejet predlog posl. Kremžarja, da se v višjih razredih poviša število od 45 na 50 učencev in da ne sme v nobenem slučaju biti v kakem oddelku manj nego 20 učencev.

Daljša debata se je tudi razvila pri čl. 52, ki govori o učnih knjigah. Tu je rečeno, da predpisuje učne knjige za verouk minister prosvete po zaslišanju cerkvene oblasti. Posl. Kremžar je nastopil proti tej stilizaciji, ker zaslišanje ne pomeni stvarno ničesar in je Cerkev vendar prva in edino kompetentna, da odloča o tem, kakšne knjige naj se rabijo pri verouku. Sprejet je bil kompromisni predlog radikalov Kostića:

»Glede učnih knjig za verouk mora minister prosvete poprej zaslišati pristojno duhovno oblast in dobiti njeno soglasje.«

V istem členu je bila sprejeta še ena sprememba. Kakšne knjige naj se uporabljajo na kaki šoli, o tem sklepa okrajna učiteljska skupščina in ne samo učiteljska konferenca iste šole.

Čl. 55 se je rezerviral za pozneje radi nesoglasja glede praznovanja cerkvenih praznikov. Posl. Kremžar je zahteval, da ima praznike določati le cerkev, zakonski načrt pa prepušča to pravico le ministru. V teku debate je bil sprožen kompromisni predlog, naj bi cerkvene praznike določal minister prosvete sporazumno z ministrom ver. Ker poslanec Kremžar ni pristal na ta kompromisni predlog, se je ta člen rezerviral za pozneje.

Čl. 57 določa, kaj so učenci dolžni obiskovati. Poslanec Kremžar je predlagal, da so učenci dolžni obiskovati cerkvene svečanosti in verske vaje. Njegov predlog ni bil sprejet. Radi tega posl. Kremžar ni hotel glasovati za predloženo stilizacijo in je dal tozadevno pripombo na zapisnik.

Srbsko slivarstvo

V ministrstvu za poljedelstvo se je vršila konferenca, kako dvigniti slivarstvo. Od ministrov sta bila navzoča dr. Vlada Andrić in Per Marković, dalje guverner Narodne banke Bajloni, član Narodne banke Dragiša Matejić in razni naši gospodarski strokovnjaki. Poljedelski minister je podal daljši ekspozé o splošnem našem kmetijskem stanju. Nato je pozdravil zborovalce predsednik vlade g. dr. Korošec, ki se je zahvalil za povabilo na konferenco in je želel posvetovanjem najlepši uspeh. Sledili so posamezni referati. Konferenca je seveda namenjena v prvi vrsti povzdigi kmetijstva v tistih krajih, kjer tvori slivarstvo važen vir dohodkov.

Dunajska vremenska napoved. Oblačno. Ponekod dež. Temperatura blizu ničle.

Zboljšanje stanja angl. kralja

London, 12. nov. (Tel. »Slov.«) Zdravniško poročilo, ki je bilo izdano danes popoldne, ugotavlja, da je tekom današnjega dneva nepričakovano nastopilo zboljšanje. Lahko olašanje, ki je trajalo zadnja dva dni, traja še dalje. Zdravniki so danes potom punkcij odstranili gnojne izlive iz desnih pljuč. Posrečilo se je, najti gnezdo eksudata v prsni mreni in tekočino odstraniti. Kralj je operacijo prestopal popolnoma mirno. Če bo potreba še nadaljnja operacija, se lahko odstrani potom punkcij splošna bojazen radi infekcije, ki je bila največja nevarnost za zdravlje. To bi bil velik uspeh zdravnikov, na katerega že niso več upali. Številni domači in inozemski zdravniki so čestitali kralju k njegovi telesni konstituciji.

Prince waleški je dospel v London včeraj zvečer ob 10 in se takoj podal h kralju, ki je sina sprejel zelo pristrano. Nato je prince waleški imel enourni razgovor z zdravniki. Potovanje iz Dar es Salama v London, ki traja sicer po najkrajši progi 11 in pol dni, je izvršil v 9 in pol dneh. Vožnja od Brindisi do Londona traja ponavadi 50 ur, prince pa je potoval samo 35 ur.

Razne vesti

V Buenos Airesu je policija odkrila zaroto proti Hooverju. Našli so granate, bombe in samokrese. Mnogo sumljivih ljudi so aretirali.

Svet Društva narodov je razpravljalo o poljsko-litvanskem sporu.

Bolivija in Paragvaj se prepirata dalje. Bolivija neče mirne sprave in grozi z napovedjo vojne.

Madjarski zunanji minister Valko je v svojem govoru 2. t. m. navajal, da je sklenjena madjarsko-finska razsodišna pogodba in da bo tekom tega meseca sklenjena tudi madjarsko-turška razsodišna pogodba.

V Budimpešti se je začelo mednarodno zasedanje svetovne zveze glasbenih kompozitov.

Tajna navodila za pristaše SDS

V torek je objavilo »Jutro« za pripravljačo se novo politiko SDS zelo značilen uvodnik. Najbolj značilen pa je konec uvodnika, ki se glasi: »Našim somišljenikom bo stranka pravočasno dala navodila za bližnje dogodke. Zvesti svoji državi, neomajni branitelji jugoslovanskega (!) državnega edinstva bomo tudi te viharje prebili možato in na braniku svojih idealov.«

Ko čitamo to oficielno napoved tajnih navodil, se moramo nehotе vprašati, na kakšne bližnje dogodke misli SDS, da smatra posebna navodila za potrebna.

Ali naj bodo ti bližnji dogodki to, kar omenja g. Žerjav v svoji znani izjavi, da je namreč v Zagrebu amputacija že skoraj izvedeno dejstvo. Pristavek, da bo SDS vedno možato branila svoje državno stališče, skoraj na to dokazuje.

Ali misli torej SDS na razkol v KDK?

Napoved o tajnih navodilih je izšla dne 11. decembra, ni pa še pozabljeno, da je bila za 10. december napovedana seja slovenske SDS, na kateri se naj bi prelom s HSS sklenil? Vsled teh napovedi se seveda seja ni mogla vršiti. Ali naj bo »Jutrov« uvodnik njeno nadomestilo?

Ali pa naj imajo tajna navodila za pristaše SDS drug pomen in misli SDS vztrajati v KDK in prezreti vse nezasišane korake, ki jih podvzemajo razni radičevski in drugi ultrahrvatski voditelji v tujini? Ali pa naj dostavek k napovedi navodilom samo prikrije pravi namen teh navodil?

Napoved tajnih navodil mora SDS na vsak način razjasniti! Če vedo voditelji SDS, da se v Zagrebu pripravljajo stvari, ki bi bile za državo opasne, potem morajo te namene javno razkriti, ker bi bili v nasprotnem slučaju sokrivi, če bi država trpela škodo. V takih rečeh je vsaka nejasnost nedopustna in nikakor ne zadostuje, če »Jutro« z visokimi besedami govori o svoji zadržanosti, temveč je treba tudi dokazati.

Zato na dan z besedo, kaj je namen tajnih navodil za pristaše SDS in proti komu je obrnjena njih ost!

Premestitev inž. Bevca

Poštenost polemike časopisja SDS se zadnje dni blešči v poročanju o tej premestitvi. Korošec je kriv in jo je povzročil, tako gladko in kratko piše vsak list SDS. Preganjanje naprednega človeka. To je dokaz za »garjeve pse« dr. Žerjava.

Tako komentirajo to prestavitev v isti sapi, ko priznavajo, da je ta premestitev resorna zadeva ministra za javna dela, ki je demokrat in priznavajo, da je prestavitev v zvezi s sporom v organizaciji rezervnih častnikov.

Kaj ima pri tem opraviti Korošec, kaj SLS? Kje je tu kaj politike? In vendar je SDS tako nepoštena, da vali krivdo na SLS.

Samo obžalujemo

Če »Slov narod« naše beležke ni razumel, pa čeprav jo je ponatisnil. Nastopili smo le proti tej nelepi razvadi, ki jo je zlasti tisk SDS razširil, da se namreč iz vsake stvari dela senzacija. Gre le zato, kakšno se poroča in ne za to, kaj se poroča. Še enkrat: obžalujemo, če stari modrijan »Sl. n.« tega še ne razume.